

heid der geneeskundige vereenigingen in deze aangelegenheden is niet misplaatst.

Een aantal moties vormden het tastbare resultaat der besprekingen. Betreurd werd het, dat de moties van het vorige jaar nog niet behandeld waren door de *General medical council*. Maar daarvoor is het ook het best, niet te veel op eens te eischen. Verleden jaar meende de Sectie, dat niemand tot lid der Association moest worden toegelaten, die een aanstelling aannam in Medical aid-societies; thans werd de meening, door Dr. PHILLIPS geuit, in een motie belichaamd, waarbij tevens in het algemeen werd afgekeurd, dat een medicus met het uitoefenen van zijn beroep anderen geld liet verdienen, wat bij bussen en geneesinrichtingen voor betalenden, geëxploiteerd door ondernemers of aandeelhouders, toch algemeen het geval is. Maar zoo moet de Association ten slotte zichzelf gaan uitbannen. PINKHOF.

BOEKAANKONDIGINGEN.

L. BURGERSTEIN en A. NETOLITZKY, *Handbuch der Schulhygiene*.

Dit werk vormt de 16de aflevering van het groote *Handbuch der Hygiene* door Dr. TH. WEYL uitgegeven.

De Schrijvers hebben de stof zoodanig onder elkaar verdeeld, dat BURGERSTEIN voornamelijk het technische en hygiënische, NETOLITZKY het medisch-hygiënische gedeelte behandelde. Het geheel munt uit door korthed en bondigheid in de voorstelling der feiten, zonder dat hierdoor aan de duidelijkheid geschaad werd. Blijkbaar stelden de Schrijvers zich ten doel, om in een kort bestek, zoo objectief en zoo volledig mogelijk, al het belangrijke weer te geven, wat tot en met 1894 op het gebied der schoolhygiëne is gepraesteerd. Met critiek toch houden zij zich weinig op. Dit maakt hun boek zeer praktisch voor hen, die het een of ander onderwerp uit de schoolhygiëne wenschen na te slaan. Wie er meer van wil weten, vindt achter elk hoofdstuk een zoo goed als volledige opgave der desbetreffende literatuur. Zeer uitgebreid wordt de hygiëne van het onderwijs behandeld; en terecht, want juist over de hierin behandelde questies heerscht nog het meeste verschil van meening, terwijl zij toch van zoo overwegend belang zijn voor de normale lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van het kind. Vooral de vraag: stijl- of schuinschrift wordt met de meeste objectiviteit uitvoerig behandeld. Ook het *slöjd*-onderwijs vindt hier een korte bespreking. BURGERSTEIN acht het van zeer groot belang, dat niet alleen de onderwijzers, doch ook de schoolkinderen kennis zullen krijgen van de grondbegrip-

pen der hygiëne. Met dit doel raadt hij aan, in de leesboekjes zooveel mogelijk stukjes te doen opnemen, welke de strekking hebben, om de lezers te wijzen op het noodzakelijke van de zorg voor zindelijkheid, op de voordeelen, welke het genot van frissche lucht, zuiver water, enz. verschaffen. De onderwijzer vindt dan ongezoekt de gelegenheid, om den kinderen hygiënische begrippen in te prenten, hen er vertrouwd mede te maken. Op die wijze alleen bestaat er kans, dat ze in hun later leven de maatregelen in praktijk kunnen brengen, welke zoo hoognoodig zijn voor het behoud hunner gezondheid.

De laatste hoofdstukken van de hand van NETOLITZKY behandelen de verschijnselen van tal van ziekten, welke met de school in betrekking staan: myopie, scoliose, afwijkingen in het zenuw- en zieleven, epilepsie, chorea, hysterie, spraakgebreken, gehoorstoornissen, zorg voor mond en tanden, ozaena, alopecia, krop, onanie; hij laat hieraan voorafgaan de infectie-ziekte, waartoe hij brengt: mazelen, rubeola, roodvonk, pokken, windpokken, malaria, diphtherie, kinkhoest, tuberculose, contagiëuse aandoeningen van het bindvlies, meningitis cerebro-spinalis, parotitis, influenza.

Menigeen zal het misschien betwijfelen, of vele uit deze lange rij van ziekten wel in een handboek over schoolhygiëne op haar plaats zijn, te meer omdat de Schrijvers zelf vooropstellen, dat hun werk niet alleen voor medici geschreven is, maar zoodanig is ingericht, dat het voor elk ontwikkeld mensch begrijpelijk moest worden.

Het goed recht der behandeling dier ziekten, wordt door NETOLITZKY bepleit, in zijn inleiding tot de infectie-ziekten. Hij deelt daarin mede, ze slechts in zooverre te hebben besproken, als noodig is, om ook voor den niet-medicus „dasersprieszliche der Durchführung sanitärer Masznahmen in den Schulen klar zu machen, die rechtseitige Einleitung von notwendigen Schutzvorkehrungen zu ermöglichen, und jene hygienische Grundsätze an zu deuten, nach welchen „gegebenen Falles selbständig vorzugehen sein wird“. Het is zeker nauwelijks noodig mede te deelen, dat NETOLITZKY een voorstander is van een schoolartsen-stelsel. De plicht van den schoolarts bestaat, volgens hem niet zoozeer in het behandelen van ziekten der schoolgaande kinderen, dan wel in de zorg, dat de kinderen niet ziek worden. De ziekten der kinderen moeten voor hem het middel worden, waardoor hij opmerkzaam wordt gemaakt op de oorzaken, die ze deden ontstaan. Op die wijze kan hij de bron der nadeelige invloeden ontdekken en daardoor in staat worden gesteld, om middelen te beramen, welke die schadelijkheden doen verdwijnen of verminderen.

Ten slotte nog een warm woord van aanbeveling voor dit boek, dat zeker zal strekken om de belangstelling in de schoolhygiëne te verhoogen en van groot praktisch nut zal zijn voor hen, die zich bezighouden met de studie van dit belangrijk onderdeel der gezondheidsleer.

BLOK,